https://doi.org/10.32849/2409-9201.2024.24.63

УДК 347.7

УСТАНОВА, ЗАКЛАД, ФУНДАЦІЯ: ФОКУСИ З КОЛАМИ ЧИ ЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ З ПОНЯТТЯМИ

Володимир КОЧИН

кандидат юридичних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)

https://orcid.org/0000-0003-2468-0808

UDC 347.7

USTANOVA, ZAKLAD, FUNDATSIIA: TRICKS WITH CIRCLES OR LOGICAL OPERATIONS WITH CONCEPTS

Volodymyr KOCHYN

Candidate of Law Sciences (Ph. D.), Senior Researcher, Senior researcher

Academician F.H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the NALS of Ukraine (Kyiv)

Стаття має на меті розв'язати проблему у регулюванні таких правових явищ як заклад, установа, фундація. Вважаємо, що поняття «установа» або «заклад» мають застосовуватися виключно до їх сутнісного розуміння, зокрема, коли йдеться про певний вид організації, а не організаційно-правову форму, встановлену ЦК України, вірним буде поняття «інституція». Поняття «установа» та «заклад» мають бути сумісними перехресними поняттями, однак не є тотожними поняттями, що у логіці зображується наступною формулою: «установа» ∩ «заклад». Поняття «фундація» використовується у найменуваннях юридичних осіб приватного права з метою акцентування на сприйнятливій для іноземних контрагентів формі «foundation», що втілюється у національному законодавстві в організаційно-правовій формі юридичної особи приватного права – установі. Ігнорування логічних операцій із поняттями «установа», «фундація» та «заклад» призводить до «маніпулювання колами Ейлера», що може бути спричинено різними обставинами: пошук оптимального (належного) перекладу понять («установа» є тотожним поняттям до поняття «фундація» ≡ «foundation»); небажання застосовувати інші поняття «інституція» чи «організація»; прагнення запровадити нову модель тощо. Kreditanstalt für Wiederaufbau відповідно до українського нормативно-

The article aims to solve the problem in the regulation of such legal phenomena as a zaklad, an ustanova, a fundatsiia. We believe that the concepts of 'ustanova' or 'zaklad' should be applied exclusively to their essential understanding, in particular, when it comes to a certain type of organization, and not the organizational and legal form established by the CC of Ukraine, the concept of 'institution' will be correct. The concepts of 'ustanova' (foundation) and 'zaklad' should be cross-compatible concepts, but they are not identical concepts, which is logically represented by the following formula: 'ustanova' ∩ 'zaklad'. The term 'fundatsiia' is used in the names of legal entities under private law in order to emphasize the form 'foundation' acceptable to foreign counterparties, which is embodied in national legislation in the organizational and legal form of a legal entity under private law – an ustanova. Ignoring logical operations with the concepts of 'ustanova', 'fundatsiia' and 'zaklad' leads to "manipulation of Euler's circles", which can be caused by various circumstances: the search for the optimal (proper) translation of the concepts ('ustanova' is the same concept as the concept of 'fundatsiia' ≡ 'foundation'); reluctance to use other concepts of 'institution' or 'organization'; the desire to introduce a new model, etc. According to Ukrainian regulations, Kreditanstalt für Wiederaufbau cor-

ного регулювання співвідноситься з поняттям «фінансова установа». Поняття «фінансова установа» є стійкою юридичною конструкцією, в якій слово «установа» є непорівнювальним (неспіввідносним) поняттям до «установа як юридична особа приватного права» та відповідає поняттю «інституція». Комерціалізація діяльності юридичної особи на сьогодні не має прямої кореляції із організаційно-правовою формою юридичної особи, зокрема щодо права на заснування організацій відповідно до ліцензійних умов здійснення відповідної господарської діяльності. Законодавчі ініціативи щодо створення Національної установи розвитку виглядають як «фокуси із колами», оскільки відсутні належні логічні операції із поняттями, що лише додає правової невизначеності. Ініціатива зі створенням інституції з розвитку є досить перспективною, однак потребує детального вивчення та опанування німецького досвіду з метою застосування належної юридичної термінології та техніки, яка сприятиме розумінню у іноземних партнерів сутності цієї організації для залучення капіталів.

Ключові слова: установа, заклад, фундація, юридична особа приватного права, поняття, відношення між поняттями

responds to the concept of ‘financial institution’. The concept of ‘financial institution’ (ukr.: finansova ustanova) is a stable legal construction, in which the word ‘ustanova’ is a non-comparable (incomparable) concept to ‘foundation as a legal entity of private law’ and corresponds to the concept of ‘institution’. The commercialization of the activity of a legal entity today has no direct correlation with the organizational and legal form of a legal entity, in particular with regard to the right to establish organizations in accordance with the licensing conditions for the relevant economic activity. Legislative initiatives to create Natsionalna ustanova rozvytku look like “tricks with circles” because there are no proper logical operations with concepts, which only adds to legal uncertainty. The initiative to create a national development institution is quite promising, but it requires a detailed study and mastering of the German experience in order to apply the appropriate legal terminology and techniques that will help foreign partners understand the essence of this organization for attracting capital.

Keywords: ustanova, zaklad, fundatsiia, legal entity of private law, concept, ratio between concepts

Надзвичайно важко писати слова пам’яті про Валентину Антонівну Васильєву. Досі неможливо уявити її відсутність, усвідомити величезну втрату для наукової спільноти, шукати причини та наслідки цієї жахливої події. За довгі роки наукового та життєвого спілкування вона стала не лише офіційним опонентом (найприємніше, що вона зголосилася підтримати двічі), а й Наставником та Вчителем. Її мудрість та життєва філософія неодмінно позитивним чином вплинули на не одне покоління юних правників та молодих учених. Валентина Антонівна незалежно від того, де вона виголошувала промову – чи за трибуною лектора, чи на вершині гори Піп Іван – не полишала чарівного шарму професорського слова.

Із Валентиною Антонівною було надзвичайно приємно дискутувати, обговорювати наукові та освітянські проблеми, шукати шляхи розв’язання глобальних та дріб’язкових питань. Для вузького кола цивілістів та господарників, які переймалися проблемами корпоративного права (бодай раз на рік у місті Івано-Франківськ), професор Васильєва В. А. була берегинею, порадницею та невтомною натхненницею наукової єдності українських вчених.

Правники вирізняються серед інших професій тим, що (певне) краще знають «правила життя». Однак, лише невелика їх частка відчуває ці правила, власним прикладом сприяє їх утвердженню. Для цього потрібно не лише оволодіти професією, а й отримувати насолоду, пропускати через серце усі принципи та тонкощі права, знати «буденну» та «наукову» складову юриспруденції. Валентина Антонівна була саме такою Людиною – здійснила власний

внесок у розвиток цивілістики, виховала учнів, зміцнила Прикарпатську правничу школу. «Васильєвські читання» мають бути гідним свідченням вдячності Валентині Антонівні.

12 квітня 2021 року відбувся успішний захист дисертації Стратюка О. М. на тему: «Заклади як учасники цивільних правовідносин», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (Спеціальність 081 Право), науковий керівник – професор Васильєва В. А. Відгук офіційного опонента розміщено за відповідним покликанням [25], однак проблематика дослідження лишається актуальною та такою, що потребує ширшого висвітлення у науковій літературі. Ця стаття містить окремі положення, які охоплювалися відгуком, а також міркування, які знайшли свої відображення у окремому монографічному дослідженні [12], тобто здійснюється продовження наукового дослідження із застосуванням нових аргументів та тверджень.

Постановка наукової проблеми та її значення. Пошук належних правових моделей регулювання суспільних відносин є вкрай складним та кропітким процесом. Односторонність підходу нормотворця до впорядкування реальних суспільних відносин нерідко призводить до застосування понять, категорій, а часом й інститутів інших галузей права, які мають інше призначення, суть та зміст. У цьому випадку науковцю слід вкрай обережно ставитися до джерел пізнання, критично обирати методи дослідження та керуватися методологією, притаманною відповідному науковому напряму.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Заклади як учасники цивільних відносин є до певної міри складним об’єктом цивілістичного дослідження, адже йдеться про численні дисертаційні праці, які умовно слід поділити на: а) загальні: що стосувалися усіх видів або організаційно-правових форм юридичних осіб [14; 21], безпосередньо усіх непідприємницьких юридичних осіб [11]; б) спеціальні, зокрема щодо окремих видів непідприємницьких організацій, які є доречними для таких організацій як заклади (зокрема, спортивні організації [20; 6]) та установи [15; 8]. Окремо слід звернути увагу на роботи, які мали на меті об’єднати напрацювання у сфері досліджень непідприємницьких (некомерційних) організацій в Україні за редакціями В. В. Луця [27] та І. В. Спасибо-Фатєєвої [18]. Крім того, звернувшись до спеціального законодавства, можна помітити системну непослідовність, а подекуди цілковитий «хаос».

Мета і завдання статті. Зважаючи на це, маємо на меті розв’язати проблему у регулюванні таких правових явищ як заклад, установа, фундація, оцінивши їх на предмет застосовності у законодавчих актах та порівняти нормативні та наукові поняття шляхом релевантних логічних операцій.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Одним з перших в Україні комплексним дослідженням цивільно-правового статусу закладів є дисертація О. М. Стратюка [19], який поставив перед собою завдання, що зосереджуються на дослідженні ґенези та сучасного стану правового регулювання закладів; відмежування категорії заклад від суміжних правових конструкцій; індивідуалізуючих ознак закладів як учасників цивільних правовідносин; особливостей системи закладів та критеріїв їх класифікації; специфіки створення та припинення закладів; особливостей цивільної правосуб’єктності закладів; специфіки правового регулювання окремих видів закладів; а також розроблення науково-обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення цивільного законодавства в частині регулювання закладів як юридичних осіб.

Оцінюючи новизну названого дослідження, привертає увагу доведення перспективності удосконалення цивільно-правового регулювання закладів за такими напрямками: а) недоцільність прийняття окремого закону, який би регулював правове становище закладу; б) формування дворівневої системи законодавства, яка включає в себе ЦК України та профільні закони, що регламентують правове становище тих чи інших видів закладів [19, с. 18].

Аргументованою виглядає позиція щодо необхідності удосконалення правового регулювання комерціалізації наукових результатів закладу вищої освіти через створення господарського товариства, засновником якого виступає останній, виключною господарською діяльністю, якою виступатиме реалізація майнових прав інтелектуальної власності, а також трансфер технологій [19, с. 19]. Такий підхід хоч і має певні ознаки категоричності,

однак в умовах сучасного стану правового регулювання є досить виправданим.

Розвиваючи наукову дискусію у цій ділянці цивільного права, маємо на меті звернути увагу на такі науково-практичні проблеми.

1. Потреба у спеціальних ознаках закладу: відмінність в установчих документах (статуту чи положення); самостійна майнова відповідальність за своїми зобов'язаннями, а в разі недостатності майна виникає субсидіарна відповідальність його засновника; можливість реорганізації у ту чи іншу організаційно-правову форму непідприємницьких юридичних осіб; застосування засобів державного регулювання (ліцензування, сертифікація тощо) лише для окремих закладів.

2. Твердження про спеціальну правоздатність закладів, яка полягає в тому, що вони «не можуть здійснювати будь-які види діяльності, а лише ті, які безпосередньо пов'язані із метою створення певного закладу і мають відношення до сфери діяльності відповідного закладу» [19, с. 107]. Дійсно, у літературі існують різні погляди на цю проблему [13], проте все ж слід розмежовувати цивільну та господарську правосуб'єктність, а також ліцензійну діяльність.

Названі проблеми пов'язані з тим, що поруч з поняттям 'установа' у законодавстві застосовується поняття 'заклад', що нерідко вживається як підміна 'установи'. Так, відповідно до нормативно-правового регулювання діяльності у сфері освіти та медицини переважно застосовується саме 'заклад'. Це спричинено конституційними приписами: «Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвиткові лікувальних закладів усіх форм власності» (частина третя статті 49); або «Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам» (частина третя статті 53).

3. Висновок, що термін 'заклад' є умовним та по суті ним охоплюються різні види юридичних осіб, є досить влучний [19, с. 15], отже є необхідність зосередження на європейських стандартах щодо непідприємницької діяльності [19, с. 23].

Існує непослідовність у перекладених українською мовою acquis ЄС. Так, відповідно до пунктом «е» статті 3 Директиви Європейського Парламенту і Ради 2002/98/ЄС від 27 січня 2003 року [26] поняття заклад служби крові означає будь-яку структуру або орган, відповідальний за будь-який аспект заготівлі і тестування крові людини або компонентів крові, незалежно від їх цільового призначення, а також за їх переробку, зберігання і розподіл, якщо вони призначені для трансфузії; цей термін не включає лікарняні банки крові. У свою чергу, офіційний текст містить поняття blood establishment як structure або body [23].

Вважаємо, що поняття 'установа' або 'заклад' мають застосовуватися виключно до їх сутнісного розуміння, зокрема, коли йдеться про певний вид організації, а не організаційно-правову форму, встановлену ЦК України, тому вірним буде поняття 'інституція'. Як приклад, в Угоді про асоціацію міститься вказівка на фінансовий заклад (п. «а» ч. 3 ст. 263), а не фінансова установа (пункт 65 частини першої статті 1 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії»).

Перед розробниками ЦК України лежала досить складна ціль – сформувати концепцію юридичної особи, яка мала відповідати європейському праворозумінню, взявши за основу кодифіковані акти провідних держав Європи, а також зберегти органічний зв'язок із попереднім законодавством для уникнення радикальних перетворень у правопорядку.

Подібна ситуація склалася у Чехії із ухваленням Цивільного кодексу 2012 року. Протягом комуністичного режиму форма установи була ліквідована (з 1953 р.). Законом № 227/1997 Sb. про установи та фонди установи (діяв до 01.01.2014) було відновлено цю організаційно-правову форму, яка передбачала мінімальний статутний капітал (500 000 CZK) [5, с. 159].

Відповідно до положень ЦК України доречно виділити наступні особливості установи як юридичної особи приватного права (курсив – В. К.): 1) засновники не беруть участь в управлінні установою; майно установи має цільовий характер (частина третя статті 83, стаття 102 ЦК України); 2) установи можуть поряд зі своєю основною діяльністю здійснювати підприємницьку діяльність, якщо інше не встановлено законом і якщо ця діяльність відповідає меті, для якої вони були створені, та сприяє її досягненню (стаття 86 ЦК України); 3) створюється на підставі індивідуального або спільного установчого акта, складеного засновником (засновниками) (частина третя статті 87 ЦК України), в якому вказується її мета, визначаються майно, яке передається установі, необхідне для досягнення цієї мети, структура управління установою (частина третя статті 88 ЦК України); 4) особливий порядок управління, встановлений статтею 101 ЦК України; 5) особливий порядок зміни мети установи та структури управління (стаття 103 ЦК України). Щодо інших положень, то вони не визначені, внаслідок чого застосовуються загальні положення про юридичні особи, внаслідок чого висловлюються висновки, що цивільно-правовий статус установ потребує додаткового правового регулювання [16, с. 28; 9, с. 140].

У законодавстві для позначення окремих організації застосовується термін ‘установа’, що не відповідає цивільно-правовому регулюванню. Поруч з цим є позиція О. І. Зозуляк, що існують унітарні засади побудови фондів, закладів та установ, що має об’єднати ці організації у єдине поняття – ‘непідприємницька юридична особа унітарного типу’. Різниця між цими організаціями полягає на думку вченої у специфічній меті діяльності (для закладів), неможливості застосувати положення про установу як узагальнююче поняття [10, с. 35–39]. Однак, такі висновки спричинені переважно законодавчим регулюванням, а не дослідженням сутності цих юридичних осіб.

Так, Законом України «Про авторське право і суміжні права» визначено поняття ‘Установа’ як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності. Іншим прикладом є ‘установи виконання покарань’, до яких законодавством віднесені арештні доми, кримінально-виконавчі установи, спеціальні виховні установи, слідчі ізолятори (частина друга статті 11 Кримінально-виконавчого кодексу України).

Н. О. Давидова визначаючи ознаки вищого навчального закладу як юридичної особи, пропонує уточнити, що університет має спеціальні ознаки, характерні тільки для навчальних закладів: є непідприємницькою юридичною особою зі спеціальною цивільною правоздатністю; основна мета діяльності – надання нематеріальних освітніх послуг, проведення фундаментальних наукових досліджень; наявність особливого установчого документа – статуту; немає членства в установі; між засновниками не виникає корпоративних відносин; особливий порядок фінансування засновником і передачі майна при створенні установи; специфіка процедури зміни цілей діяльності установи [7].

Такий підхід продиктований законодавчим визначенням закладу вищої освіти як окремого виду установи (пункт 7 частини першої статті 1 Закону України «Про вищу освіту»), внаслідок чого можна встановити мету закладу вищої освіти, однак не організаційно-правову форму, зважаючи на положення статті 27 цього закону, яким заклад вищої освіти як суб’єкт господарювання може діяти в одному із таких статусів: бюджетна установа; неприбутковий заклад вищої освіти; прибутковий заклад вищої освіти. Отже, формування описаної законодавчої моделі здійснювалося у повному ігноруванні положень як цивільного, так і господарського законодавства.

І. М. Кучеренко розмежувала істотні ознаки установи (неможливість участі в установі та покладення на засновника (засновників) установи обов’язку щодо передачі їй майна) та закладу (надання права засновнику (засновникам) на отримання майна у випадку ліквідації; покладення на засновника обов’язку фінансувати діяльність закладу, повна субсидіарна відповідальність засновника за зобов’язаннями закладу) [14, с. 280]. Однак аналіз положень щодо закладу був здійснений відповідно до законодавчих актах, які не ґрунтувалися на ЦК України, а вчена не наполягала на безумовному його запровадженні.

Правове регулювання статусу цих юридичних осіб у державах – членах ЄС є приблизно одноманітним, хоча існує певна варіативність. Так, у Чехії поруч установою є: трастові фонди (svěřenský fond) – чеська модифікація управління власністю; фонд установи (nadační fond) – специфічна форма приватноправової установи, що має постійну мету або для короткострокової мети; афілійований фонд (přidružený fond) – концепція «залежної» установи [2, с. 178–183]. Іншим прикладом є законодавство Ліхтенштейну, яке встановлює створення «установи для установників» (Stiftung für den Stifter), що знеособлює участь засновників у юридичній особі з метою уникнення фінансового шахрайства [3].

Таким чином, установи в Європі зводяться до приватних (створених фізичними особами); корпоративні (створені корпораціями), а також установи публічного сектору; які мають за мету діяльності грантову діяльність (Nuffiela Foundation (Велика Британія), Carlsberg Foundation (Данія) Federal Environmental Foundation (ФРН); оперативну діяльність (Agrelli Foundation (Італія) та змішану модель (Koningin Wilhelmine Fonds (Нідерланди), BBV Foundation (Іспанія), Fondation de France (Франція) [1, с. 43].

В Україні право, що регулює діяльність установ не має такого розвитку як в інших державах, де цій ділянці правового регулювання присвячена ціла низка наукових робіт, що зводяться до права установ [22]. Поняття ‘установа’, ‘заклад’, ‘фундація’ використовуються досить непослідовно, зокрема за Класифікацією організаційно-правових форм господарювання «організація (установа, заклад)» визначена як «організаційна структура» поруч із такими формами як державна організація (установа, заклад), комунальна організація (установа, заклад), приватна організація (установа, заклад). Натомість поняття ‘фундація’, яке у свій час пропонувалося до унормування, нині використовується лише як найменування юридичної особи.

Вважаємо, що поняття ‘установа’ має розумітися виключно як організаційно-правова форма юридичної особи приватного права (частина третя статті 83 ЦК України), а поняття ‘заклад’ – умовне позначення організації у певній сфері регулювання безвідносно її створення як юридичної особи.

Таким чином, поняття ‘установа’ та ‘заклад’ мають бути сумісними перехресними поняттями, однак не є тотожними поняттями, що у логіці зображується наступною формулою: ‘установа’ ∩ ‘заклад’

Юридична конструкція формулюємо наступним чином: Закладом є організація [характеристика сфери діяльності, що піддається регулюванню], що може створюватися як установа.

Слід зробити застереження щодо застосування поняття та/або категорії ‘фонд’, що детально вже розглядалося у юридичній літературі [4], зокрема у контексті юридичних осіб приватного права – у якості благодійних фондів.

Ігнорування логічних операцій із поняттями ‘установа’, ‘фундація’ та ‘заклад’ призводить до «маніпулювання колами Ейлера», що може бути спричинено різними обставинами: пошук оптимального (належного) перекладу понять (‘установа’ є тотожним поняттям до поняття ‘фундація’ ≡ ‘foundation’); небажання застосовувати інші поняття ‘інституція’ чи ‘організація’; прагнення запровадити нову модель (наприклад, Законом України від 16 листопада 2017 року № 2210-VIII у Законі України «Про особливості утворення публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування» у назві та преамбулі виключили слово «публічного») тощо.

Серед останніх законодавчих пропозицій слід віднести проєкт Закону України «Про Національну установу розвитку» (18. 06. 2024 року він прийнятий за основу) (далі – Проєкт), який має на меті, зокрема «створення Національної установи розвитку, яка виконуватиме функції із забезпечення фінансової та іншої підтримки розвитку та відбудови економіки України» за прикладом «установи і загальновизнаною історією успіху є Кредитна установа для відбудови (KfW), створена у післявоєнній Німеччині у 1948 році як частина Плану Маршала» (пояснювальна записка) [28].

Оригінальна назва цієї організації німецькою мовою – Kreditanstalt für Wiederaufbau, яка відповідно до українського нормативного регулювання співвідноситься з поняттям ‘фінансова установа’ (пункт 65 частини першої статті 1 Закону України «Про фінансові послуги та

фінансові компанії»). Звертаємо увагу, що поняття ‘фінансова установа’ є стійкою юридичною конструкцією, в якій слово ‘установа’ є непорівнювальним (неспіввідносним) поняттям до ‘установа як юридична особа приватного права’ та відповідає поняттю ‘інституція’, що застосовуватимемо у подальшому.

Отже, KfW – є фінансовою установою – банком, який заснований на підставі спеціального закону (Gesetz über die Kreditanstalt für Wiederaufbau [24]) та є інституцією публічного права (Anstalt des öffentlichen Rechts) (пункт 1 §1). Такий статус спричиняє наступне унормування: «Федеральний уряд несе відповідальність за позики, надані інституцією, та випущені облігації, ф’ючерсні операції, оформлені як фіксовані операції, права на опціони та інші позики інституції, а також за позики третім сторонам, якщо вони прямо визначені гарантується інституцією» (§ 1a).

Український «законодавчий фокус» полягає в тому, що за Проєктом Національна установа розвитку «є юридичною особою приватного права, неприбутковою установою з особливим статусом» (частина перша статті 1), видами діяльності якої фактично є фінансові послуги (стаття 2) на комерційній основі (абзац перший частини першої статті 4). Фактично Національна установа розвитку має замінити Фонд розвитку підприємництва, зважаючи на пункт 1 частини другої статті 12 Проєкту.

Певна іронія полягає в тому, що Фонд розвитку підприємництва є перейменованим (відповідно до наказу Міністерства фінансів України № 5 від 11 січня 2020 року) Німецько-українським фондом, засновниками якого були Кредитна Установа для Відбудови за дорученням Федеративної Республіки Німеччина, Кабінет Міністрів України в особі Мінфіну та Національний банк України (пункт 2.1 Положення про Німецько-Український фонд, схваленого постановою Кабінету Міністрів України від 8 липня 1999 року № 1207, яка втратила чинність за постановою від 5 квітня 2017 року № 244). За чинним статутом Фонду розвитку підприємництва «учасником Фонду, що володіє 100,00% статутного капіталу, є Кабінет Міністрів України, в особі Міністерства фінансів України» (пункт 2 розділу V).

Підсумовуючи викладене звертаємо увагу на наступні висновки.

1. Законодавче унормування таких понять як ‘установа’ та ‘заклад’ не відповідають правовим категоріям, які позначаються цими поняттями. Поняття ‘фундація’ використовується у найменуваннях юридичних осіб приватного права з метою акцентування на сприйнятливій для іноземних контрагентів формі ‘foundation’, що втілюється у національному законодавстві в організаційно-правовій формі юридичної особи приватного права – установі.

2. Слід обмежувати вільне використання поняття ‘установа’ щодо організації, які не відповідають цій організаційно-правовій формі, зокрема перші кроки здійснено із запровадженням поняття ‘фінансова компанія’ (стаття 29 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії»).

3. Комерціалізація діяльності юридичної особи на сьогодні не має прямої кореляції із організаційно-правовою формою юридичної особи, зокрема щодо права на заснування організацій відповідно до ліцензійних умов здійснення відповідної господарської діяльності.

4. Законодавчі ініціативи щодо створення Національної установи розвитку виглядають як «фокуси із колами», оскільки відсутні належні логічні операції із поняттями, що лише додає правової невизначеності.

5. Ініціатива зі створенням інституції з розвитку є досить перспективною, однак потребує детального вивчення та опанування німецького досвіду з метою застосування належної юридичної термінології та техніки, яка сприятиме розумінню у іноземних партнерів сутності цієї організації для залучення капіталів.

Посилання:

1. Anheier H. K. Foundations in Europe: an Comparative Perspective. Foundations in Europe. Society Management and Law. За ред.: Schlüter A., Then V., Walkenhorst P. Directory of Social Change, 2001. С. 35–81.

2. Havel B., Ronovská K. New Instruments of the Fiduciary Administration of Assets after the Recodification of Private Law in the Czech Republic – Foundation fund, Trust fund and Affiliated fund. Non Profit Law Yearbook. 2013. С. 177–189.

3. Hippel T. von Foundation. The Max Planck Encyclopedia of European Private Law. Volume I. За ред.: Basedow J., Hopt K. J., Zimmermann R., Stier A. Oxford: Oxford University Press, С. 724–727.

4. Kochyn V. V. Non-Entrepreneurial Legal Entities in Ukraine: Application of the European Experience. Ukrainian Private Law and the European Area of Justice. За ред.: Korzynski-Singer E., Kulms R. Mohr Siebeck, 2019. С. 221–252.

5. Lavický P. New Czech Foundation law: A return to European roots? Non Profit Law Yearbook. 2014. С. 157–170.

6. Біляєв О. О. Спортивні організації як суб'єкти цивільного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2015. 21 с.

7. Давидова Н. О. Проблеми цивільно-правового регулювання відносин у сфері освіти в Україні і США: автореф. дис. ... докт. юрид. наук ... 12.00.03. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2017. 33 с.

8. Жигалкін І. П. Установи як юридичні особи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук ... 12.00.03. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків, 2009. 16 с.

9. Жигалкін І. П. Установи як юридичні особи: монографія. Харків: Право, 2018. 168 с.

10. Зозуляк О. І. Непідприємницька юридична особа унітарного типу: постановка питання про сутність організаційно-правової форми. Юридична Україна. 2015. № 7–8. С. 34–40.

11. Зозуляк О. І. Непідприємницькі юридичні особи як суб'єкти цивільного права: теоретичний та практичний аспекти: дис. ... докт. юрид. наук ... 12.00.03. Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2017. 475 с.

12. Кочин В. В. Правове регулювання цивільних відносин у непідприємницьких товариствах та установах в умовах адаптації до правової системи Європейського Союзу: монографія. Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 435 с.

13. Кочин В. В. Цивільна правоздатність юридичної особи як ознака учасника приватних відносин. Приватне право і підприємництво. 2012. № 11. С. 85–88.

14. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права. Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. 328 с.

15. Лещенко Д. С. Правовий статус установ в цивільному праві України: автореф. ... канд. юрид. наук ... 12.00.03. Харків: Національний університет внутрішніх справ, 2005. 20 с.

16. Лещенко Д. С. Установи як учасники цивільних відносин: монографія. Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2007. 196 с.

17. Сковорода Г. С. Повна академічна збірка творів. За ред.: Ушкалов Л. 2-е вид. Харків: Видавець Савчук О. О., 2016. 1400 с.

18. Спасибо-Фатєєва І. В., Борисова В. І., Печений О. П., та ін. Правове регулювання некомерційних організацій в Україні: монографія. За ред.: Спасибо-Фатєєва І. В. Харків: Право, 2013. 480 с.

19. Стратюк О. М. Заклади як учасники цивільних правовідносин: дис. ... докт. філос. ... 081 - Право. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Івано-Франківськ, 2021. 189 с.

20. Тіхонова М. А. Непідприємницькі фізкультурно-спортивні організації як суб'єкти цивільного права: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків 2009. 19 с.

21. Юркевич Ю. М. Договірні форми об'єднань фізичних та юридичних осіб у цивільному праві України. Дис. … докт. юрид. наук. 12.00.03. Київ, 2017. 437 с.

22. Developments in Foundation Law in Europe. За ред.: Prele C.Springer International Publishing AG, 2014. 314 с.

23. Directive 2002/98/EC of the European Parliament and of the Council of 27 January 2003. URL: http://data.europa.eu/eli/dir/2002/98/2009-08-07 (дата звернення: 17.08.2019).

24. Gesetz über die Kreditanstalt für Wiederaufbau. URL: https://www.kfw.de/PDF/Download-Center/KfW-Gesetz/KfW-Gesetz-DE-EN.pdf (дата звернення: 10.06.2024).

25. Відгук офіційного опонента, кандидата юридичних наук Кочина Володимира Володимировича, на дисертацію Стратюка Олександра Миколайовича на тему: «Заклади як учасники цивільних правовідносин», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії. URL: https://bit.ly/4cCbrXi

26. Директиви Європейського Парламенту і Ради 2002/98/ЄС від 27.01.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-03/ed20030127#n68 (дата звернення: 17.08.2019).

27. Правовий статус непідприємницьких організацій. За ред.: Луць В. В. Київ 2006. 416 с.

28. Проект Закону про Національну установу розвитку № 11238 від 07.05.2024. URL: https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44168 (дата звернення: 18.06.2024).

Статтю було подано	27.06.2024	The article was submitted
Статтю було прийнято	05.07.2024	The article was accepted